

دین غیر اختیاری بر فلسفه؟ فلسفه اختیاری بر دین

فلسفه محمدرضا علی

معارضه همدت، لا قیاره همدت

فلسفه ادیان

علمای شرقه نظراً دین طبیعت بشریه‌ده موجود بر موهبه الهیه‌در . لکن بو تعریف بر تعریف تام اوله‌ماز ؛ چونکه بو ، ادیان حقیقه داخلنه کیره‌مین مجوسلیک ، پتیرستلیک وسائر کبی اعتقاداتی دین نامی آلتنده طویل‌امقلمغزه مانع اولور . حالبوکه بن بومقاله ایله دینی دها عمومی ودها شمولی بر نقطه نظر دین تدقیق ایتمک ایسته‌یورم . بناءً علیه اولادینک نه اولدیغنی تعیین ایتمک ایجاب ایدر .

— دین تعریفی —

علی‌الاکثر لسان عوامده اساطیرله دین بربرلریله قاریشدیریلور . مثلاً مصریلرک ، یونانیلرک دیندن بحث ایدیلکی زمان خیال وحسه کوره ترتیب ایدیش بر طاقم ظریف ویا قبا افسانه‌لر ، حکایه‌لر درحال فکره کلور . حالبوکه علمی بر زمینده دین ایله اساطیر آره‌سنده پک چوق فرق واردر ؛ اساطیر :

« اشخاص ک اختراعی دکل ، فقط تاریخ مثبتک تفتیشدن آزاده اولان وانسانلرک حس صنعتلرینه نظراً تربین ایدیان تاریخلرک هیئت مجموعه‌سیدر . . . دین ایسه اول امرده :

« برحس وبو حسک مناسک Rite تعبیر ایدیلن حرکات مخصوصه واسطه‌سیله اظهار ایدر . » دینله اساطیر وادی علمی *Domaine scientifique* ده بوصورتله آیرلقدنصکره دینک دها عمومی تعریفلری ، اوروپا حکما سنک بو خصوصده کی فکرلری تدقیق ایدم : فوئدباخ :

« دین ؛ ایمان ، قربان ومناجات واسطه‌سیله تظاهر ایدن بر آرزودر ؛ »

منطق وفلسفه الهیه اساسلری اوزرینه استناد ایدن قانت :

« بو ؛ الهی اوامر اوزرینه مؤسس اولان حس وظیفه‌در « ماقس موللر :

« دین فکرک برخصه‌سیدر ؛ که انسانی — حسیات ومحا که دن مستقل اوله‌رق — نامتناهی *infini* آ کلامنه سوق ایدر . » ؛

قومیات *Ethnographie* متخصصانندن انکیلز تایلور Tylor :

« خیالی موجوداته اعتقاددر . »

دیور .

بو تعریفلره کافه ادیانده اساسی بر عنصر اولان فکر اجتماعی ایلمک اوکجه ۱۸۸۷ تاریخ میلادیسنده وضع ایدن ژان ماری کوئیو اولمشدر . بو ذات دیور که :

« دین عمومی بر سوسیومورفیزم در . حس دینی بشر ابتدائیک کائنات وضع ابتدایی آرزو واراده‌لره نظر آ بر حس تابعیت در . »

بورایه قدر ذکر ایدیلن تعریفلرک اک مکملی شمه‌سز بودر ؛ لکن بونک‌ده بر خطاسی وارددر، که اوده دین حقه‌ده کی عمومی افکاری احتوا ایده‌ماسیدر . و قتیله رومالیر دین قسمدن بحث ایدیورلردی ؛ عصر مزده ایسه افکار عمومی دین قسم برینه وطن، عالم، شرف و ناموس دینلرنی وضع ایتشدرد. بووادی به داخل اولدینی زمان آرتق دین کله‌سی نه‌فوتیه باحک بحث ایتدیکی بر آرزو نه‌ده کویونک دیدیکی کبی برحس تابعیت اوله‌بیلور . بالعکس بوصورتله دین اراده شخصیه‌نک تحدیدی اولور . بناءً علیه ، معنای عمومی اعتباریه ، تاریخ عمومی ادیان محرری سلامون راینحک دین حقه‌ده کی شو تعریفی قبول اتمک لازمکلیر :

« دین ؛ خواصمزمک Faculté سربستی حرکاته مانع اولان بعض حالات روحیه‌نک هیئت مجموعه‌سیدر » فی الحقیقه حالات روحیه‌کله‌سی بک واسع بر معنایه شامل اولور . انسانلر بر جوق شیلردن ، مثلاً پدرینک قارشیسنده حرمة سیغاره ایچمکدن ، آیاق آیاق اوسته آتمقدن بویوک بر صالونده یوکسک سسله عادتاً باغیرجه‌سنه لاقردی ایتمکدن اجتناب و توهم ایدرلر . بویوله اولدینی کبی بر اولونک اوطه‌سند ، بز جنازه مراسمده‌ده عین حال کوریلور . ایشته دینک اساسی‌ده ، مبدئی‌ده بویله برحالت روحیه‌دن عبارتدر .

— دینک منشأی ، بر تعریفک صحنی —

ایلک انسانلر سوق تجسمله اطرافلرنده کی حرکتی وسیر طبیعی تدقیقه قویولشلر ، فقط بر درلو احاطه ایدم دکاری حالات مختلفه فی ایضاح ایچون خیالاته قایلشلردر . وبوصورتله دینک ایلک اساسی اولان « تابو Tabou » لر وجرده کلشدر . تابو پولینزییا لسانندن آلتش بر کله‌در که عادات جاریه‌نک خارجنده اولان هر شی دیمکدر . طوقونیلماسی ممنوع اولان بر آغاج ، اتی یئلمین بر حیوان وسائر هپ بر تابودر ؛ بونلرک بوصورتله تابو عدایدلسی بر فکر ومنطقه مستند دکلدرد . چونکه آغاجک دیکنی اله باتدینی ایچون طوقونلسی ، حیوانک ابی صخته مضر اولدینی ایچون یئلماسی منع ایدلماشدر . تابونک اک بیوک وصف تمیزی تابولغنه خلل ایراث ایدلدیکی زمانک اونک قانوناً دکل ، فقط بالذات تابولغنی اخلال ایلین کیمسه‌نی چارتمق ، اولدرمک کبی جزالره مجازات ایلیدر .

کتب مقدسه‌ده عینی حالی ، عینی تابویی مشاهده ایدرز ، جناب حق حضرت آدمه جتنده بر میوه‌نک اکلی منع ایتش ، فقط بو تنوعیتک سببی آکلا تمامشدی . حسیات دینه‌نک انکشاف و تظاهریه یاردم ایدن تابودن ماعدادیکر بر عامل‌ده وارددر که اوده « تجسیم Animisme » در .

حيوانات اشياى محيطه نك بر اراده صاحب اولوب اولدقلىنى تفريق ايدمن ؟ اونلرى ده كنديسى كي نظر اعتباره آلور. ايشته ايلك انسانلر دى، درجه تكمله واصل اولمادن اطرافنده كي اشياى كنديلرى كې روحه، اراده و آرزو ايله متصف اوله رق قبول ايتمشلر، او صورته اولردن اجتناب ايتكه باشلامشلردر. اقوام وحشيه ده كوچك چوققلرده بو حال پك مكمل اوله رق مشاهده ايدم بيلورز. بونلر بشر ابتدائى نك كوزمن او كنده كي نمونه لرندن بشقه ندر ؟ بو خصوصده فيلسوف هومه ديوركه :

« كافي موجوداتك كنديلرينه بكنزه ديكى قبول ايتك ايچون انسانلرده بويوك برتمنايل واردر. متاديا فكرلىنى اشغال ايدن مجهول اسبابه كندولرينه مشابه بر فكر، بر محاكه، بر حرص و آرزو اعاره ايتكمده انسانلر پك چوق خوشلانيرلر. بو حال بشر ايچون پك طبيعيدر. حتى بوكون بيله صنايع نفيسه ده بو حسك بقاياسنه تصادف ايديلور. ادبياتده تمثيلده بو حسك ادامه سيدر. كهكشانلردن يول يابوب كچمكه بر وحش نك صويك آقاسى حقنده : « صويك روحى قاچيور » ديمى آرسنده برفرق وارميدر ؟ شهنسز خاير .

كرك تابو، كرك آنيييزم اساسى و روحى اعتباريله تدقيق ايديله جك اولورسه كوريلوركه بونلرده كي اك بويوك عامل تومهدر. تابويه طوقتماق، اشياى خارجيه عين اداره وحسى و يرمك ؟ وهمدن، اجتنابدن بشقه نه اوله بيلور ؟ ..

ايشته بزم او كزده بشر ابتدائى نك برر نمونه سى اولان كوچك چوققلره، وحشيلر پك اعلا كوسترييور، كه بوكون مؤسسات اجتماعيه ده اك مهم بر موقع اشغال ايدن دين، بوقيل ابتدائى حالات روحيه دن ايلروكلن بر حسك فكر حالده تظاه ايتسى و بطندن بطنه ارنائى ايدوب كيتمسيدر .

مجموع سليمان

